

Viktiga ogräsarter i Östersjöregionen

Vanligt förekommande ogräs i ekologisk odling
i sex länder kring Östersjön

Redaktör: Merel A. J. Hofmeijer, Rostocks universitet, Tyskland

merel.hofmeijer@uni-rostock.de

Den engelska utgåvan finns tillgänglig på:

<http://coreorganicplus.org/research-projects/prodiva/>

Ansvarig för den svenska utgåvan:

Theo Verwijst, Sveriges lantbruksuniversitet: Theo.Verwijst@slu.se

Foto på första sidan: Merel Hofmeijer

PRODIVA projektpartner:

Docent Dr. B. Melander. Aarhus University, Department of Agroecology, (projektkoordinator), Denmark

Prof. Dr. B. Gerowitt. University of Rostock, Crop Health, Rostock, Germany

Dr. R. Krawczyk. Institute of Plant Protection, Department of Weed Science and Plant Protection Techniques, Poland

Dr. J. Salonen. Natural Resources Institute Finland, Jokioinen, Finland

Prof. Dr. T. Verwijst. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för växtproduktionsekologi, Uppsala, Sverige

Dr. L. Zarina. State Priekuli Plant Breeding Institute, Field crop management, Priekuli, Latvia

Introduktion

Ogräs sänker grödskördar och kan vara svåra att bekämpa i ekologisk odling. Men de bidrar också till biodiversiteten och kan vara viktiga värd- och födoplantor för många organismer.

Den ekologiska odlingen ger en ogräsflora som skiljer från floran på konventionellt odlad mark. Floran på ekologiskt odlad mark är ofta dominerad av konkurrensstarka och motståndskraftiga rotogräs.

Denna folder presenterar ofta förekommande och särskilt problematiska ogräsarter i ekologiskt odlad vårsäd i Östersjöområdet. Den insamlade kunskapen bygger dels på litteratur och dels på erfarenheter från nationella rådgivningsorganisationer.

Här presenteras ogräsarternas utbredning i de olika länderna samt en klassificering av ogrästyperna.

Arbetet är utfört i regi av projektet PRODIVA, ett Core Organic-projekt, som har ett övergripande fokus på ogräsfloras diversitet i ekologisk vårsädesodling och dess orsakssamband. Deltagande länder är: Danmark, Finland, Tyskland, Lettland, Polen och Sverige.

Ogrästyper

Det finns inte en enda besvärlig ogräsart men däremot ett antal arter som på olika sätt vållar problem i ekologisk odling. Det bygger på deras överlevnadsstrategier, fysiologi, livscyklar och förmåga att konkurrera om vatten, ljus och näring.

Utifrån dessa kriterier är ogräsarterna indelade i fem kategorier baserade på klasser som beskrivs av Holzner och Glauning (2005) och på arternas speciella överlevnadsstrategier.

Ettåriga arter:

- “Bodybuilder (kroppsbyggare)”

Det är arter som har en stark sträckningstillväxt och biomassa-utveckling. Konkurrenskraften gentemot de flesta grödor är betydande. Exempel är svinmålla (*Chenopodium album*), blåklint (*Centaurea cyanus*), flyghavre (*Avena fatua*) med flera.

- “Tidig art”

Ogräsarter som etablerar sig snabbt och konkurrerar märkbart vid grödans tidiga tillväxtstadier. Senare tappar arterna något av sin konkurrensförmåga. Undantag är dock om de förekommer i stor omfattning. Exempel är våtarv (*Stellaria media*), rödplister (*Lamium purpureum*), och åkerviol (*Viola arvensis*). Andra, mer flexibla och opportunistiska arter är baldersbrå (*Matricaria inodorata*), åkerven (*Apera spica-venti*) och vallmo (*Papaver rhoeas*).

- “Plebejer (vanliga arter)”

Ofta rikt förekommande arter, som dock sällan är särskilt konkurrensstarka. Kan ge problem om de finns i stora mängder. Exempel är åkerspergel (*Spergula arvensis*), jordrök (*Fumaria officinalis*) och åkerförgätmigej (*Myosotis arvensis*).

Fleråriga arter

- “Zombier”

Livskraftiga, konkurrensstarka och anpassningsbara rotogräs med en underjordisk, vegetativ förökningsförmåga som kräver omfattande bekämpningsinsatser. Exempel är kvickrot (*Elytrigia repens*), åkertistel (*Cirsium arvense*) och åkermolke (*Sonchus arvensis*).

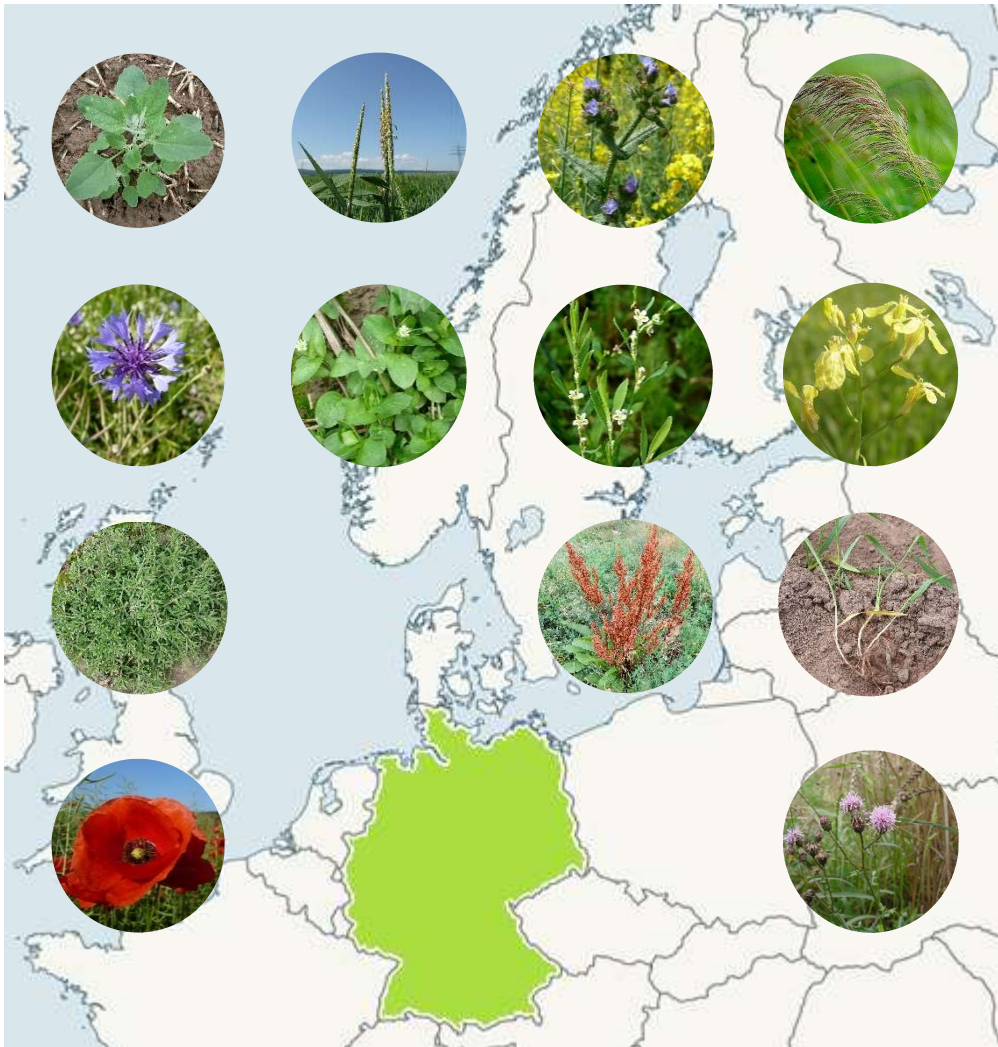
- “Gräsmarksarter”

Ofta förekommande i gräsmarker. Förekommer också i ettåriga grödor där de etablerar sig i samband med vallinsådd i stråsäd. Exempel är maskros (*Taraxacum officinale*) och revsmörblomma (*Ranunculus repens*).

Översikt över ogräsarter

Vetenskapligt namn	Tyskland	Danmark	Sverige	Finland	Lettland	Polen	Typ
<i>Chenopodium album</i>	x	x	x	x	x	x	Bodybuilder
<i>Polygonum spp.</i>	x	x	x	x	x	x	Bodybuilder
<i>Centaurea cyanus</i>	x	x	x		x	x	Bodybuilder
<i>Galeopsis spp.</i>		x	x	x	x	x	Bodybuilder
<i>Stellaria media</i>	x	x		x		x	Tidig art
<i>Galium aparine</i>	x		x			x	Tidig art
<i>Raphanus raphanistrum</i>	x					x	Bodybuilder
<i>Sinapis arvensis</i>		x	x				Bodybuilder
<i>Galeopsis tetrahit</i>			x			x	Bodybuilder
<i>Matricaria inodora</i>		x	x			x	Tidig art
<i>Apera spica-venti</i>	x				x		Tidig art
<i>Lamium purpureum</i>				x	x		Tidig art
<i>Viola arvensis</i>				x	x		Tidig art
<i>Spergula arvensis</i>			x	x			Plebejer
<i>Alopecurus myosuroides</i>	x						Bodybuilder
<i>Avena fatua</i>				x			Bodybuilder
<i>Anthemis arvensis</i>						x	Tidig art
<i>Papaver rhoeas</i>	x						Tidig art
<i>Galinsoga parviflora</i>						x	Tidig art
<i>Erysimum cheiranthoides</i>				x			Plebejer
<i>Fumaria officinalis</i>					x		Plebejer
<i>Anchusa arvensis</i>	x						Plebejer
<i>Myosotis arvensis</i>				x			Plebejer
<i>Brassica rapa ssp.</i>		x					Bodybuilder
<i>Thlaspi arvensis</i>			x				Tidig art
<i>Veronica arvensis</i>					x		Plebejer
<i>Amsinckia micrantha</i>		x					Plebejer
<i>Elytrigia repens</i>	x	x	x	x	x	x	Zombier
<i>Cirsium arvense</i>	x	x	x	x	x	x	Zombier
<i>Equisetum arvense</i>		x	x	x	x	x	Zombier
<i>Sonchus arvensis</i>		x	x	x	x		Zombier
<i>Rumex spp.</i>	x		x	x			Zombier
<i>Tussilago farfara</i>		x	x	x			Gräsmarksart
<i>Ranunculus repens</i>			x	x			Gräsmarksart
<i>Taraxacum officinale</i>			x	x			Gräsmarksart
<i>Artemisia vulgaris</i>		x			x		Gräsmarksart

Tyskland

Ogräsarter

Stellaria media
Galium aparine
Chenopodium album
Apera spica-venti
Alopecurus myosuroides
Centaurea cyanus
Polygonum aviculare
Papaver rhoeas
Raphanus raphanistrum
Anchusa arvensis
Cirsium arvense
Rumex spp.
Elytrigia repens

Typ

Tidig art
Bodybuilder
Bodybuilder
Tidig art
Bodybuilder
Bodybuilder
Bodybuilder
Tidig art
Bodybuilder
Plebejer
Zombier
Zombier
Zombier

Polen

Ogräsarter

Chenopodium album

Stellaria media

Centaurea cyanus

Polygonum convolvulus

Galinsoga parviflora

Matricaria inodora

Anthemis arvensis

Galeopsis tetrahit

Galium aparine

Raphanus raphanistrum

Cirsium arvensis

Elytrigia repens

Equisetum arvense

Typ

Bodybuilder

Tidig art

Bodybuilder

Bodybuilder

Tidig art

Tidig art

Tidig art

Bodybuilder

Bodybuilder

Bodybuilder

Zombier

Zombier

Zombier

Lettland

Ogräsarter

Polygonum convolvulus

Viola arvensis

Chenopodium album

Galeopsis spp.

Veronica arvensis

Lamium purpureum

Fumaria officinalis

Centaurea cyanus

Apera spica-venti

Elytrigia repens

Equisetum arvense

Cirsium arvense

Sonchus arvensis

Artemisia vulgaris

Typ

Bodybuilder

Tidig art

Bodybuilder

Bodybuilder

Plebejer

Tidig art

Plebejer

Bodybuilder

Tidig art

Zombier

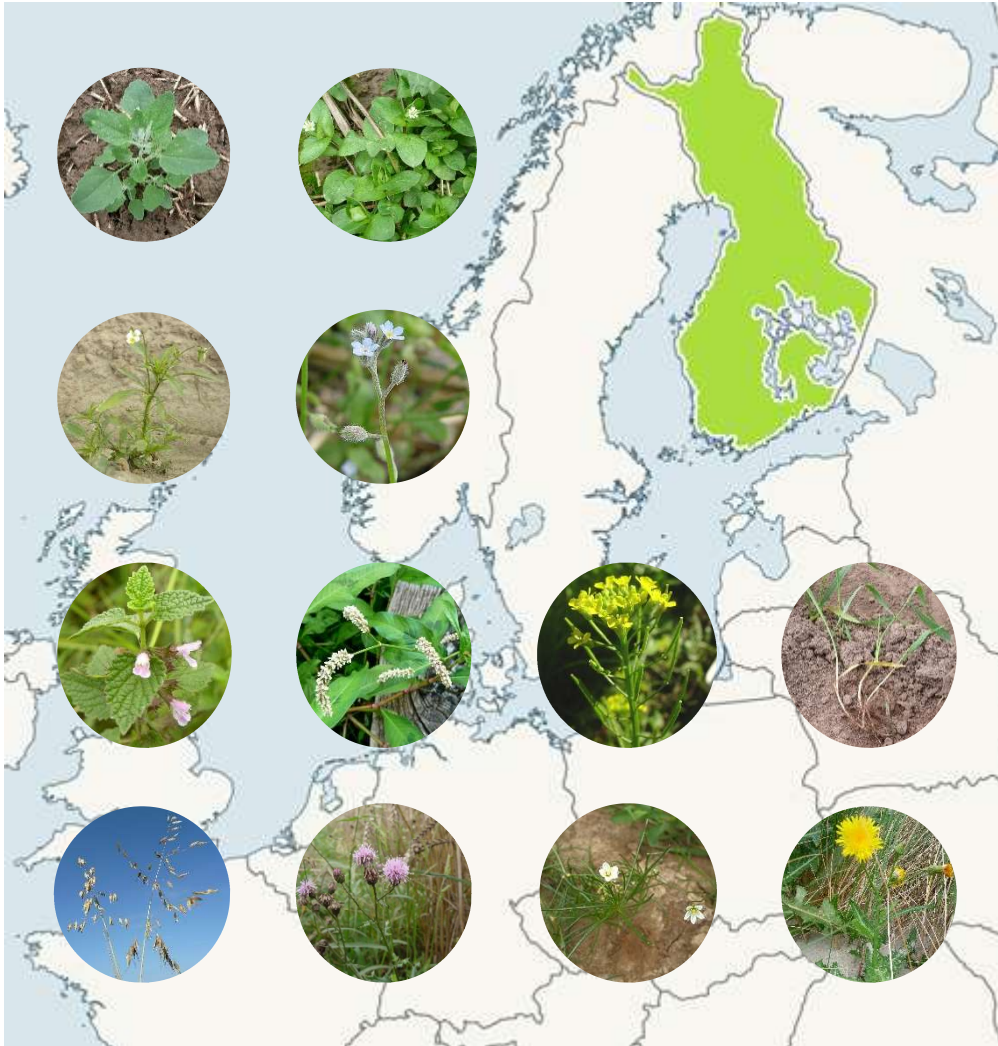
Zombier

Zombier

Zombier

Gräsmarksart

Finland

Ogräsarter

Chenopodium album

Stellaria media

Spargula arvensis

Galeopsis spp.

Polygonum persicaria

Erysimum cheiranthoides

Viola arvensis

Avena fatua

Myosotis arvense

Lamium purpureum

Elytrigia repens

Sonchus arvensis

Cirsium arvensis

Taraxacum officinale

Typ

Bodybuilder

Tidig art

Plebejer

Bodybuilder

Bodybuilder

Plebejer

Tidig art

Bodybuilder

Plebejer

Tidig art

Zombier

Zombier

Zombier

Gräsmarksart

Danmark

Ogräsarter

Sinapsis arvensis

Brassica rapa

Galeopsis spp.

Tripleurospermum maritimum ssp. Inodorum

Amsinckia micrantha

Polygonum persicaria

Centaurea cyanus

Chenopodium album

Stellaria media

Cirsium arvense

Elytrigia repens

Tussilago farfara

Sonchus arvensis

Artemisia vulgaris

Equisetum arvense

Typ

Bodybuilder

Bodybuilder

Bodybuilder

Tidig art

Plebejer

Bodybuilder

Bodybuilder

Tidig art

Zombier

Zombier

Plebejer

Zombier

Gråsmarksart

Zombier

Sverige

Ogräsarter

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Typ
Pipdån	<i>Galeopsis tetrahit</i>	Bodybuilder
Baldersbrå	<i>Matricaria inodora</i>	Tidig art
Åkerpilört	<i>Polygonum persicaria</i>	Bodybuilder
Snärjmåra	<i>Galium aparine</i>	Bodybuilder
Svinmålla	<i>Chenopodium album</i>	Bodybuilder
Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>	Bodybuilder
Åkerspergel	<i>Spergula arvensis</i>	Plebejer
Åkersenap	<i>Sinapis arvensis</i>	Bodybuilder
Penningört	<i>Thlaspi arvensis</i>	Plebejer
Blåklint	<i>Centaurea cyanus</i>	Bodybuilder
Åkertistel	<i>Cirsium arvense</i>	Zombier
Kvickrot	<i>Elytrigia repens</i>	Zombier
Åkermolke	<i>Sonchus arvensis</i>	Zombier
Maskros	<i>Taraxacum officinale</i>	Gräsmarksart

PRODIVA

Huvudparten av de problematiska ogräsarterna tillhör de två kategorierna “Bodybuilder” och “Zombier”. De kännetecknas av stark konkurrensförmåga och betydande motståndskraft mot bekämpning. Flera av arterna återfinns i alla sex länderna. Arter som är mer landsspecifika återfinns ofta i de övriga kategorierna “Tidig art”, “Plebejer” och “Gräsmarksarter”. Den nationella utbredningen av enskilda ogräsarter och deras anpassning till lokala förhållanden är förmodligen en väsentlig orsak till artfördelningen mellan länderna.

Betydelsen av de enskilda ogräsarterna i respektive land är kopplade till ländernas odlingsförhållanden. Många av de problematiska ogräsarterna återfinns i de flesta av länderna.

Artlistorna i denna folder kommer att ingå i det fortsatta arbetet med PRODIVA-projektet. Materialet kommer att läggas ihop med resultat från florainventeringar som utförts i alla länder under två växtsäsonger.

Du kan få mer information om PRODIVA och Core Organic på hemsidan:

<http://coreorganicplus.org/research-projects/prodiva/>
eller genom att kontakta: bo.melander@agro.au.dk.

Fotografer

Alopecurus myosuroides: B. Gerowitt

Anchusa arvensis: B. Gerowitt

Apera spica-venti: <http://linnaeus.nrm.se>, Anna-Lena Anderberg

Artemisia vulgaris: R. Krawczyk

Avena fatua: B. Gerowitt

Centaurea cyanus: B. Gerowitt

Chenopodium album: B. Gerowitt

Cirsium arvensis: R. Krawczyk

Elytrigia repens: B. Gerowitt

Erysimum cheiranthoides: <https://gobotany.newenglandwild.org>, G. Mittelhauser

Equisetum arvense: <https://en.wikipedia.org>, Free commons

Fumaria officinalis: R. Krawczyk

Galeopsis: J. Salonen

Galinsoga parviflora: R. Krawczyk

Galium aparine: B. Gerowitt

Lamium purpureum: R. Krawczyk

Matricaria inodora: B. Gerowitt

Myosotis arvensis: R. Krawczyk

Papaver rhoas: B. Gerowitt

Polygonum aviculare: <http://www.naturespot.org.uk>, Graham Calow

Polygonum convolvulus: B. Gerowitt

Raphanus raphanistrum: R. Krawczyk

Rumex spp: http://www.wildflowerchild.info/large/dock_57.jpg

Sinapis arvensis: R. Krawczyk

Sonchus arvensis: it.wikipedia.org

Spargula arvensis: leicestershirevillages.com, Graham Calow

Stellaria media: B. Gerowitt

Thlaspi arvensis: R. Krawczyk

Tussilago farfara: funghiitaliani.it, Gianni Bonini

Veronica arvensis: R. Krawczyk

Viola arvensis: R. Krawczyk

